

ztrácejí a proč?), vlivu sociálního statusu na čtení nebo vlivu audioknih či elektronických médií. Zároveň tato přednáška ukázala jednu z možností využití orální historie imanentní dané metodě od jejich počátků, a to pozici aktivismu. Zmíněný projekt má poukázat na důležitost čtení, existenci veřejných knihoven a čtenářských skupin jako podpory kulturního porozumění a zvyšování rovnoprávnosti v přístupu k této kulturní aktivitě.

Emeritní profesor Alessandro Portelli (University of Rome „La Sapienza“, Itálie) se ve čtvrté pozvané přednášce s názvem *Working-class Culture and Globalization* věnoval svému dlouholetému tématu – orální historii marginalizovaných skupin. Využíval v prezentaci hudbu z produkce svých partnerů a partnerek ve výzkumu – pouličních hudebníků v Římě pocházejících z různých zemí. Tématem jejich písní je cestování, opuštění staré vlasti

a hledání nového domova, přičemž Portelli nacházel paralely z evropského folkloru v syžetech tvorby pouličních muzikantů. Zamýšlel se tak nad otázkami autenticity folkloru, paralelních kultur, ale i všeobecně vyprávění a orální historie v čase globalizace.

Jednotlivé paralelní sekce (59) ukázaly témata, která se zdají profilovat orální historii v současnosti – výzkumy traumatu (spojeného s válečnými a jinými konflikty), moci, emocí, digitalizace a metodologie, s nimiž bylo propojené neustále se vracející téma etiky výzkumu, jež je aktuální v souvislosti se směřováním k aktivismu u některých badatelů. Je na další konferenci IOHA, která se uskuteční v roce 2020 v Singapuru, aby ukázala, zda jsou to témata, která budou nosná i nadále.

Jana Nosková, Michal Pavlásek,
Lubica Volanská (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Mezinárodní konference *Moving memories: oral history in a global world*. Bienální konference australské asociace orální historie, 13.–16. září 2017, Sydney, Austrálie

Ve dnech 13.–16. září 2017 se v australském Sydney konala mezinárodní konference *Moving memories: oral history in a global world*. Setkání bylo soustředěno zejména na pohyb a transmissi paměti. Jak poukázala australská orální historička Paula Hamiltonová v jedné ze zahajujících prezentací konference, poptávka a tázání po historickém vědomí je odpovědí na vzrůstající potřebu hledání identity ve věku společnosti pozdní doby. Kontinuita historického vědomí a generační transmise narativů jsou nezbytným předpokladem uchování a reprodukce

tohoto vědomí. Tento předpoklad tvořil jádro příspěvků orientovaných převážně na pohyb vzpomínek řetězených do příběhů v prostoru a čase.

Vyprávění příběhů je předmětem narativních perspektiv nejen etnologie, sociální antropologie a sociologie, ale rovněž metody orální historie tvořící metodologický základ přítomným účastníkům z celého světa. Větší polovinu tvořili orální historici a historičky z domovské Austrálie. Pro (středo)Evropana tak bylo zajímavé sledovat, jakým způsobem a na jakých tématech je zde orální

historie aplikována. Značný prostor dostaly příspěvky s **potenciálně aplikač-** ním charakterem – práce s komunitami (zejména Aboriginci) a **imigranty umís-** těnými v detenčních zařízeních, výuka orální historie na univerzitách, fungování výzkumných institucí a archivů směrem k **veřejnosti a využití nových digitál-** ních médií (např. Alistair Thompson společně s Anisou Puri představili projekt *Australian Lives: An Intimate History*, elektronickou knihu provázanou s webovými stránkami národního archivu, kde je možné přepisy rozhovorů zároveň číst a zároveň poslouchat ve zvukovém záznamu).

Program dne **vždy zahájily keynote pre-** zentace. Dalia Leinarteová (Vytautas Magnus University, Litva) v příspěvku *Silence in Eastern and Central European Biographical Accounts and Life Stories* hovořila o nedostatku orálních svědectví získaných v zemích bývalého východního bloku, které by mohly více přispět k odkrytí mechanismů a strategií vládnutí státního socialistického aparátu. Orální historie podle ní selhala ve svém původním příslibu, kolem kterého se konstitovala – demokratizovat dějiny do té míry, aby bylo možné přinášet alternativní výklady minulosti vůči dominantním národním diskurzům paměti a vzpomínání. Indira Chowdhuryová (Centre for Public History, Srishti Institute of Art, Design and Technology, Indie) se v příspěvku *Possessing the past: Oral history and memories of displacement* pokoušela reflektovat „ticho“ ve vzpomínání na rok 1947, kdy došlo k rozdělení Indie a Pákistánu a první generace (generace „zážitku“) svoji identitu stavěla kolem nacionálně zabarveného narativu o jedinečnosti národa, v němž již „nebylo místa“ pro traumata způsobená násilím. Váhu jejím slovům dodala skutečnost, že sama pochází z rodiny, kterou tato historická událost proměnila v uprchlíky. Oral history podle ní představuje možný

nástroj, jakým lze vstoupit do „prostoru ticha“, ve kterém je paměť segregována od historie.

Do popředí se tak vedle kolektivní amnézie dostal vztah národního diskurzu vzpomínání a rodinných historií rozvíjený i dalšími příspěvky. Například Anna Greenová (*Colonial Migration: Pakeha Family Stories in New Zealand*) sledovala přenos narativů týkajících se koloniální migrace v rámci rodinné paměti na Novém Zélandu. Jak její příspěvek ukázal, médiem komunikace jsou nejčastěji běžné rodinné diskuse a rozhovory, které vznikají spontánně jakožto reakce na přítomný okamžik a situaci. Odehrávají se při každodenní interakci rodinných příslušníků či v rámci specifických rodinných setkání. I toto intimní prostředí rodinné paměti (autorka použila metaforu kuchyně, ve které se vaří domácí jídlo) je ovšem zároveň ovlivňováno „vnějšími“ diskurzy vzpomínání (venku „nakoupené“ produkty, z nichž se domácí jídlo připravuje či dochucuje).

Skye Krichauffová (*Critiquing Theories of non-Aboriginal Australian's Sense of Place and Belonging Through Settler Descendant's Oral Histories*) pak otevřela další často diskutované téma – oblast konstrukce kolektivních identit založených na reflexi pocitů geografické, sociální nebo historické příslušnosti. Do popředí se dostala klasická poučka o tom, jak jsou identity sociálních skupin odvislé od „druhých“. Krichauffová to dokumentovala na příkladu australské národní identity konstruované v závislosti na vyjednávaném vztahu s domorodým obyvatelstvem Austrálie (Aboriginci).

Výzvou pro soudobou orální historii je nástup digitálních médií. Velký prostor proto dostaly diskusní panely, kde se řešily online strategie přenosu vědění směrem k veřejnosti a otázky spojené s pokusy zahrnout ji do interakce s výzkumnými institucemi. Debaty ale kromě nutnosti

přehledně strukturovat webové stránky (snaha o jednoduchost, originalitu, objevnost, interakce mezi daty, videa, propojování jednotlivých úrovní stránek, identifikace potenciálních uživatelů) a dostupnější přístup k výstupům jiné strategie nepřinesly.

Podobně obecné proklamace zaznívaly v panelech, které řešily možnosti a způsoby výuky metody orální historie. Točily se často v kruhu připomínání soudobých institucionálních tlaků na online vzdělávací kurzy v podobě e-learningu. Domnívám se, že i zdejší debaty o nových digitálních možnostech až příliš podléhaly jejich všespásnosti, respektive víře, že digitální technologie jednoduše budují mosty a jaksi automaticky činí ze sběru příběhů zajímavé „zboží“ pro široké spektrum „zákazníků“.

Zde se dotýkáme druhého problému, který dle mého soudu konference zčásti reprezentovala. Zaznamenané příběhy, které se stávaly osou příspěvků, v některých případech plnily roli jakési posvátné krávy, kterou lze jen fascinovaně uctívat, aniž by přišla na řadu kritická reflexe tohoto „*perfektního manželství mezi orální historií a příběhy*“, jak to trefně vystihl přítomný novinář Michael Green. Právě on byl se svou prezentací světlou výjimkou v početném poli orálních historiků, kteří se pokoušeli nabídnout nové možnosti aplikace

orální historie. Green zde představil svůj oceňovaný multi-mediální projekt *Behind the Wire*, v němž zachycuje život osob žijících i roky v detenčním zařízení na ostrově Manus prostřednictvím zvukových a vizuálních záznamů, na nichž se stejnou mírou jako on podíleli samotní žadatelé o azyl nebo čekatelé na deportaci (podcasty sestavené z interview pořizovaných aplikacemi na facebooku, videa nahrávaná žadateli o azyl mobilem přímo na místě). Po jeho příspěvku se rozproutila diskuse, kde se většina zúčastněných shodla na nutnosti budovat aliance zejména s novináři, aby se orální historici brzy neocitli ve svém vlastním ghettu, kde jen neustále „dávají hlas nevyslyšeným“ bez schopnosti skutečně přispívat k artikulaci různorodých společenských pohnutek, motivací nebo postojů vůči hegemonním diskurzům.

Konferenci završilo plenární shromáždění zaměřené na nové směry a výzvy orální historie, kde Alistair Thompson již po několikáté zdůraznil nutnost fúzí orální historie s pestřejší škálou vědních oborů (antropologie, sociologie, žurnalistika), aby byli orální historici schopni adekvátněji reagovat na potřeby soudobého věku ve znamení diverzity. Jak ale vyplývá z výše uvedeného, konference tento zajisté potřebný cíl úplně nenaplnila.

Michal Pavlásek (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Mezinárodní konference *Transnacionální migrace: Hranice a globální spravedlnost*, 30. května 2018, Praha, Vila Lanna

Vila Lanna hostila mezinárodní konferenci *Transnacionální migrace: Hranice a globální spravedlnost* organizovanou Sociologickým ústavem Akademie věd

ČR, v. v. i. (Zuzana Uhde) a Fakultou humanitních studií UK v Praze (Petra Ezzedinne) v rámci výzkumného programu Strategie AV21 *Globální konflikty*